
A magyar nyelv.

1894. április 29.

Akár tetszik Bécsben, akár nem — akár helyeslik a kaszárnyákban, akár nem: mi magyarok akarunk lenni, nyelvben, gondolkozásban és temperamentumban. Azok voltunk. Azok maradunk. Punktum.

Ahhoz való jogunkat, hogy magyarok legyünk, magyarul beszéljünk, magyarul írjunk itthon, Magyarországon, a közélet minden ágában: törvényekkel is bizonyíthatnók, de ez nem szükséges. Elég, hogy így akarjuk. Ennek így kell lenni és így is lesz. Nem kérünk erre engedélyt sem Krieghammer urtól, sem Wekerle urtól, a kik rövid időre megakadályozhatják akaratusunkat; de csak rövid időre; csak addig, amíg kidörzsöli saját szemét a nemzet és teljesen fölébredve észreveszi, hogy kormányfériai nem mernek és nem tudnak jó magyarok lenni.

Ha volna kormányunk, mely megérzi a nemzeti érverés lüktetését, nem ugy állana a kérdés, hogy magyarul irjanak-e

hatóságainkhoz a katona urak? Hanem azt kérdeznők: hogy mernek ők Magyarorszáiban németül beszélni, németül igazgatni, németül levelezni?

Arra, hogy hazánkban magyar legyen a hatóságok nyelve és szelleme, nem kell sem törvény, sem engedély. Aminthogy arra sem kell törvény, hogy ruházkodjunk, hogy táplálkozzunk, hogy levegőt szijunk. De arra, hogy a Magyarország hatóságainak egyik része ne az országnak történelmileg, szokásjogilag és törvényileg megállapított nyelvét használja, hanem egy idegent: arra már igenis csak külön törvény adhatna engedélyt.

Hát hol van az a törvény, mely hivatalos nyelvvé tette nálunk a németet? Mutassák meg. Olvassák. Hadd lássuk, hadd halljuk mi is, hogy ekként mérsékelhessük ítéletünket, s elnyomhassuk utálatunkat.

Mert nem egyéb utálatos rögeszménél, hogy főembereink még a magyar nyelv kérdését is vakmerően bevonják a politikai alkudozások kocsonyájával. Hiszen maholnap szégyelnünk kell, hogy magyarok vagyunk, annyi megaláztatást szenved nemzetünk államférfiuskodó beamtereitől. Se címerrünknek, se színeinknek, se lobogónknak, se nyelvünknek, se érdekeinknek nem tudnak tiszteletet szerezni. Mit keresnek hát a nemzet élén, mikor a nemzeti érzelemben ők a legutolsók?!

Az öt világrésznek minden lakóhelye és minden rengetege meglehetősen föl van már tárva. Ám üssük fel az emberi nem nagy könyvét s mutasson rá a kormány arra az országra, amely önként, saját jóvoltából, békés időben, törvényes formák között saját fiait saját tisztviselői által katonának soroztassa s az így megalkotott hadsereget ellássa saját pénzen lakással, ruházattal, élelemmel, fizetéssel oly föltevés mellett, hogy ez a hadsereg idegen nyelvet beszéljen, idegen szellemnek hódoljon, idegen zászlóra esküdjék. Ha ezer szeme volna a kormánynak, akkor sem kapna ehhez fogható példát sem a felvilágosult — sem a vademberek között. A legeredetibb ebben a sült-bolond helyzetben az, hogy mi ezt az állapotot az államférfiúi bölcs belátás és a törvénytudói eszély és józan okosság révén tartjuk fenn, mindenki azt hiszi, hogy a

vak szerencsének egy jókedvű pillanatában a keleti hét bölcsök követ találta föl, mikor a tudákosság göggyével és a beavatottság látszatával kijelenti, hogy a hadsereg kérdését nem kell bolygatni. Olyan kategórikus imperativus hangon mondják ezt, mintha a Mózes könyvéből olvasnák 11-ik parancsolat gyanánt.

Már pedig ez a kérdés meg lesz bolygatva és el nem alszik, míg megoldásra nem kerül. Hiába hallgatná el azt a szélső bal, mert az életnek, a közszükségnek, a nemzeti haladásnak nagy törvényei fölvetik azt.

Az összbirodalmi eszmének ma már egyetlen hive sincs Magyarországon. Mit keres hát hazánkban egy rajtunk kívül álló, nem miértünk létező, általunk nem megbíráható és csak önmagáért és önmagának élő saját célu hatalom? Hiszen nem vagyunk hódított tartomány és semmi szükségünk sincs arra, hogy hazánkat megszállva tartsa egy idegen nyelv és idegen érzelmű hadsereg.

A hadsereg nem egyéb, mint rajtunk élösködő alkatrésze az összbirodalmi eszmének. Egy intézmény, mely nem azt tanulja, amit mi, nem azt a nyelvet beszéli, amit mi. De hát mire támaszkodik ez az intézmény? Létezésének hol a jogcime? Ezt a jogcímet a kiegyezési törvényben sem találja meg. Mert a kiegyezés közössé tette ugyan a hadsereget, de osztrákká nem tette. Hanem igenis megállapította a paritás elvét, ami annyit jelent, hogy a vezérlet és szervezet kérdéseit Ausztriában intézi az osztrák császár, Magyarországon intézi a magyar király. Már pedig a magyar királynak anyanyelve, érzülete, szelleme, hajlama csak magyar lehet, s külön fölhatalmazást törvényeinkben a király sem kapott arra, hogy a magyar hadsereget — mely kiegészítő része ugyan az összes hadseregnek, de azért a törvény világos szavai szerint, magyar hadsereg, — tehát, hogy a magyar hadsereget németül szervezze, vezényelje és vezérelje: erre a magyar király külön törvényes megbízatást soha sem kapott a nemzettől. Nem is fog kapni; mert németek lenni nem tudunk, osztrákok lenni nem akarunk.

És hiába követnek egymást föl váltó kormányaink osztrák politikát; hiában védik a román vámegyezségnél az

osztrák ipart a magyar földművelés kárára; hiába védik a katonai levelezéseknél a német nyelvet a magyar nyelv hátrányára; hiába járnak bucsut osztrák hősök sirjához, miközben a magyar hősöket kutyába sem veszik; kelthetnek borús érzelmeket magyartalan voltukkal; ébreszthetnek közszánalmat érzületüknek osztrákká fajulása által; fölingerelhetik a bosszankodás indulatát nemzeti érdekeink cserbenhagyása által, — de a fölébredő és öntudatára jutott magyar nemzetnek minderre előbb-utóbb csak az leszen a válasza, hogy a ki osztrák politikát akar csinálni Magyarországon, az menjen Ausztriába, hazafiságának ott keressen alkalmas tevékenységi kört.
